24-мĕш çул тухать. Хакĕ 15 пус.

Клещу пор

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

1941
ДЕКАБРЬ
31
ЮНКУН
310(6025) №

Чăваш Коммуни

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН
ХАÇАЧĔ.

СССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМĔН
УКАЗĔ

Горькири В. М. Молотов ячĕпе тăракан автомобиль заводне Ленин орденĕпе наградăласси çинчен

Оборона продукцийĕсене туса кăларас тĕлĕшпе Правительство заданийĕсене кăтартуллăн пурнăçа кĕртсе пынăшăн Горькири В. М. Молотов ячĕпе тăракан автомобиль заводне Ленин орденĕ парса наградăлас.

СССР Верховный Совет Президиумĕн Председателĕ М. КАЛИНИН.

СССР Верховный Совет Президиумĕн Секретарĕ А. ГОРКИН.

Мускав, Кремль.
1941 çулти декабрĕн 29-мĕш.

Вăтам машиностроени Халăх Комиссариачĕн Горькири В. М. Молотов ячĕпе тăракан автомобиль заводĕнчи работникĕсене наградăлани

Оборона продукцийĕсене туса кăларас тĕлĕшпе Правительство заданийĕсене кăтартуллăн пурнăçласа пынăшăн СССР Верховный Совет Президиумĕн Указĕ тăрăх çаксене награда памалла тунă:

ЛЕНИН орденĕпе:

И. П. Кардашина — Молотов ячĕпе тăракан автозаводри тимĕрçе; **П. С. Кучумова** — ĕлĕк автозаводăн главнăй инженерĕ пулнăскере, халĕ Вăтам машиностроени Халăх Комиссарĕн заместительне, малтан Ĕçлĕх Хĕрлĕ Ялав орденĕпе наградăланăскере; **И. А. Лоскутова** — Молотов ячĕпе тăракан автозаводăн директорне; **А. М. Лившица** — Молотов ячĕпе тăракан автозаводăн главнăй инженерне; **А. И. Ляхова** — инструментальнăй цехри стахановеца.

ĔÇЛĔХ ХĔРЛĔ ЯЛАВ орденĕпе 20 çынна наградăланă: **А. К. Енышева** — цехăн аслă мастерне; **С. П. Зимина** — станкозаводăн слесарьне; **Л. В. Косткина** — экспериментальнăй отделăн конструкторне; **Н. Ф. Кочеткова** — ВКП(б) Автозавод райкомĕн пĕрремĕш секретарьне; **А. С. Кузьмина** — штамповочнăй цехăн слесарьне тата ыттисене те.

ХĔРЛĔ ÇАЛТĂР орденĕпе 18 çынна наградăланă: **С. А. Батанова**—заводри главнăй технологăн заместительне; **Н. И Буйнова** — цехăн аслă мастерне; **А. В. Власова** — заводăн главнăй технологне; **В. А. Деткова** — уйрăм конструкторски бюрон начальникне; **А. В. Федотова** — 176-мĕш номерлĕ заводăн директорне, малтан «Знак почета» орденĕпе наградăланăскерне тата ытти те.

«ЗНАК ПОЧЕТА» орденĕпе 47 çынна наградăланă: **Ф. В. Ануфриева** — станкозаводăн цех начальникне; **П. Я. Афанасьева** — 176-мĕш номерлĕ заводăн партком секретарьне, малтан «За трудовую доблесть медальпе наградăланăскерне; **А. М. Аравина** — Вăтам машиностроени Халăх Комиссариачĕн отдел начальникне; **А. И. Баранова** — прессовщика; **Е. И. Демина** — 176-мĕш номерлĕ заводăн тимĕрçне тата ытти те.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» медальпе 75 çынна, **«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» медальпе** 101 çынна наградăланă. (ТАСС).

Çулйĕрсене яланах юсавлă тытмалла

Халăх хуçалăхне аталантарас ĕçре тĕрлĕ çулйĕрсем яланах пысăк вырăн йышăнса тăнă. Вĕсем халĕ, отечественнăй вăрçă кунĕсенче, уйрăмах паллă вырăн йышăнса тăраççĕ. Вăрçă вăхăтĕнче халăх хуçалăхĕнчи тĕрлĕ отраслĕсен, хуласемпе ялсен тата предприятисен çыхăнăвĕ çирĕп пулмалла, ĕçре хăвăрт тата тăтăшах çыхăнса тăма вара çулйĕрсем лайăх пулни кирлĕ.

Пирĕн республикăра хуçалăхшăн питех те кирлĕ çулйĕрсем сахал мар. Партипе правительство пулăшнипе республикăри ĕççыннисем Шупашкарпа Канаш хушшинчи чугунçула тата шоссе çулне туса ĕçе ячĕç. Ытти районсемпе хуласем хушшинче те паллă вырăн йышăнса тăракан çулсем пур. Пĕтĕмĕшпе илсен, пирĕн республика çулйĕр тĕлĕшпе чылай пысăк ӳсĕмсем турĕ.

Çак нумай вăй хурса тунă çулсем ытларах усă паччăр, нумай вăхăтлăха пыччăр тесен, вĕсене юсавлă тытса усрани, тасатса тата сăнаса тăни кирлĕ. Çулсем çинче йĕркелĕх пулмалла, тĕрлĕ хуçасăрлăха пĕтермелле. Ку тĕлĕшпе хăшпĕр районсенчи çулйĕр отделĕсен йăнăш шухăшсем те пулаççĕ, «хĕлле çулйĕр пăсăлмасть, çавăнпа вăл тĕлĕшпе кăштах лăпланса лармала та юрать», тесе шутлаççĕ вĕсем. Çакăн пек шутлани тĕрĕс мар. Пирĕн çулсем кирек хăçан та çӳреме кăмăллă пулмалла, уйрăмăнах чугунçулпа шоссе çулĕсене пирĕн тимлĕн тăрăшса пăхса тăмалла.

Чугунçул ĕçĕнче час-часах юр хывса лартни пысăк чăрмавсем кӳрет. Вăл чăрмава хирĕç чугунçул работникĕсем хăйсемех çителĕклĕ таран кĕрешме пултараймаççĕ. Çавăнпа та вĕсене колхозниксен активлăн пулăшса пымалла. Ку тĕлĕшпе Ишлей районĕнчи колхозниксем пĕлтĕр лайăх пуçару тунăччĕ, вĕсем канмалли кунсенче чугунçул çине тухса пулăшас ĕçе организациленĕччĕ. Чугунçул çывăхĕнчи колхозсен çак пуçару çинчен хĕлле те, çуркунне те манас пулмасть. Хĕлле колхозсем, чугунçул çине тултарса лартнă юра тасатса, çуркунне шыв-шура хирĕç кĕрешсе, чугунçул работникĕсене пысăк пулăшу пама пултараççĕ. Çакă вара пирĕн хуçалăха пысăк усă кӳрĕ. Анчах çак ĕç çине халĕ чылай колхозсен руководителĕсем çителĕксĕр çавăрăнса пăхаççĕ. Вăл çитменлĕхе килес çывăх вăхăтрах пĕтерме тăрăшас пулать.

Çавнах калас пулать шоссе çулĕсем пирки те. Вăл çулсен участокĕсене колхозсене çирĕплетсе пана, çирĕплетсе пана участокшăн колхоз тата унăн председателĕ ответ тытать. Кашни колхозăн хăйне пана участока юсавлă та такăр тытса тăма тăрăшмалла, çул тăрăх машинăпа та, лашасемпе те яланах çӳреме май пултăр. Çапла тăваççĕ ĕнтĕ Комсомольски районри колхозсем.

Çулйĕрсене юсавлă тытса усрас тĕлĕшпе Комсомольски районри чылай колхозсем лайăх ĕçлеççĕ. Сталин ячĕпе тата Чапаев ячĕпе тăракан колхозсенче çулйĕр бригадисем çулйĕре юсавлă тытса усрас ĕçе тивĕçлипе туса пыраççĕ. Халĕ çулсем çине юр хывса каясран щитсем лартаççĕ. Январĕн 1-мĕш тĕлне колхозниксем щитсене пĕтĕмпех çулсем çине турттарса пĕтерсе вĕсене январĕн 5-мĕш тĕлне лартса пĕтерме пулчĕç. «Большевик» колхоз та çулйĕре юсавлă тытса усрас тĕлĕшпе аван ĕçлет. Уйрăм стахановецсем Р. Тамаркина, А. Артюхин т. ыт. юлташсем лайăх тĕслĕхсем кăтартса ĕçлеççĕ. Районри кĕперсене пурне те вăхăтра юсаса пĕтернĕ.

Вĕсем тăрăшнипе пула Канашпа Патăрьел хушшинчи çул тăрăх хĕлле те машинăсем тăтăшах çӳреççĕ, районсен çыхăнăвĕ йĕркеллĕн пулса пырать. Анчах çак çул çинчи ытти районсем начар ĕçленине пула час-часах чăрмавсем те пулаççĕ. Паллах, вăл районсенчи çулйĕр отделĕсен çак кăлтăка пĕтерес пулать.

Колхозсен уй-хирĕсенчи лашапа çӳремелли çулсем тĕлĕшпе ĕç начартарах тăрать. Вĕсем çинчен çулталăкра пĕрре кăна аса илекенсем те пур. Çавна пула хăшпĕр колхозсенче ял-хуçалăх ĕçĕсем кая юлни е чăрмав курни пулать. Уйрăмăнах кĕлте кӳрес ĕç сиен курать. Ялăн пĕр кассипе тепĕр касси хушшинче шанчăклă çул пулман тĕслĕхсене курма пулать. Ку ĕнтĕ кулăшла пек туйăнать, анчах ун пек фактсем пур. Вăл ялсенче вара, калăпăр, молотилкăна пĕр итем çинчен тепĕр итем çине куçараймасăр аптраса тăраççĕ. Анчах çула е кĕпере юсассине, çĕнĕрен тăвассине аса та илмеççĕ. Кашни колхоз хăйĕн территоринчи çулйĕре юсавлă тытса усрама тăрăшмалла.

Çулйĕр отделĕсемпе колхозсем умĕнче çакăн пек задача тăрать: шоссе çулĕсене тата лашапа çӳремелли çулсене тăтăшах асăрхаса юсавлă тытса усрамалла, çĕнĕ çулсем тата кĕперсем тума е юсама йывăççем тата ытти материалсем хатĕрлемелле, чугунçула тăтăшах пулăшас ĕçе организацилемелле.

ÇĔНĔ ÇУЛ ЯЧĔПЕ ПАРНЕСЕМ

ÇĔМĔРЛЕ. **(Телефонпа).** Колхозниксем хушшинче боецсем валли çĕнĕ çул парнисем ярас ĕç саралсах пырать. «Лесной огонек» колхоз фронтри боецсем валли 5 чăх, 2 килограмм пыл, 4 килограмм сысна çăвĕ, 20 çăмарта, «Красный октябрь» колхоз 2 чăх, 2 хур, 4 килограмм çу, 4 пачка махорка, алсишсемпе чăлхасем янă.

Çавăн пекех леспромторг коллективĕ те боецсемпе командирсем валли çĕнĕ çул парнисем 3,5 килограмм конфета, 10 катăк пит çумалли супăнь, 45 пачка папирус янă.

Совет Информаци Бюровĕнчен

Декабрĕн 29-мĕшĕнчи каçхи пĕлтерӳ

Декабрĕн 29-мĕшĕнче пирĕн войскăсем противника хирĕç пур фронтсенче те çапăçнă. Нимĕçсен войскисем çĕнĕ рубежсене çирĕпленсе ларма хăтланнине çĕнтерсе пырса, пирĕн войскăсем чылай участоксенче малалла куçса пынă тата халăх пурăнакан чылай пунктсене йышăнса илнĕ. Çапăçу пынă чухне противникăн техникипе чĕрĕ вăйне нумай аркатса тăкнă.

Декабрĕн 28-мĕшĕнче нимĕçсенне 26 самолет пĕтерсе тăкнă. Пирĕн 6 самолет пĕтнĕ.

* * *

Декабрĕн 28-мĕшĕнче пирĕн авиаци нимĕçсенне 34 танк, войскăсемпе грузсем турттарса пыракан 1000 автомашина ытла, 35 полевой оруди тата вĕсен прислугине, 13 зенитнăй точка, боеприпассем турттарса пыракан 280 лав ытла, горючисем тултарнă 3 автоцистерна пĕтерсе тăкнă, чугунçул çинчи 7 эшелона çунтарса янă, чылай вырăнсенче чугунçул линийĕсене çĕмĕрсе тăкнă, 2 кĕпере взрыв туса сирпĕтсе янă тата противникăн пехотине 3 батальон таран çапаласа янă.

* * *

Хĕвеланăç фронтĕнчи участоксенчен пĕринче кĕрешекен пирĕн чаçсем противника хирĕç 2 кун хушши çапăçса, халăх пурăнакан 16 пунктран нимĕçсене хĕссе кăларнă, нимĕçсен [illegible] орудине, 59 пулеметне, 15 автомашинине тата боеприпасĕсене нумай тытса илнĕ. Фронтăн тепĕр участокĕнче пирĕн боецсем халăх пурăнакан 8 пункта ирĕке кăларнă та противникăнне 7 оруди, 37 пулемет, 33 автомашина, 28 мотоцикл, икĕ радиостанци тата горючисем тултарнă икĕ автоцистерна тытса илнĕ.

* * *

Черепанов юлташăн боецĕсем Ленинград фронтĕнчи участоксенчен пĕринче противник позицийĕ çине сасартăк пырса тапăннă та тăшманăн миномётсен батарейине пĕтерсе тăкнă, боеприпассен складне взрыв туса сирпĕнтерсе янă тата противникăн салтакĕсемпе офицерĕсене 240 çынна вĕлерсе пĕтернĕ. Çапăçура красноармеец Авдеев уйрăмăнах хăйне палăртнă. Нимĕçсем пăрахса хăварнă орудине курса, Авдеев юлташ çав орудие противника хирĕç çавăрса лартнă та тӳрĕ наводкăпа персе 20 нимĕçе вĕлернĕ.

* * *

П. ялĕшĕн пынă çапăçура сержант Сергеев нимĕç пулеметчикне штыкпа чиксе пăрахнă та унăн ручной пулеметне тытса илнĕ. Тытса илнĕ пулеметран персе, паттăр сержант пĕр кун хушшинче нимĕçсен салтакĕсемпе офицерĕсене 20 çынна вĕлернĕ. Б. ялĕшĕн пынă çапăçура красноармеец-снайпер Карташов тăшманăн 15 салтакне вĕлерсе пĕтернĕ.

* * *

Совет партизанĕсем тапăннипе нимĕç оккупанчĕсем пысăк çухатусем тӳсеççĕ. Çакна нимĕçсен командованийĕн хăйĕн те час-часах йышăнма тивет. Аяларахра эпир Германин 4-мĕш армин командованийĕ генерал фон-Клюге кăларнă приказăн уйрăм сыпăкĕсене пичетлетпĕр: «Çарсене турттарас тĕлĕшпе чугунçул питĕ пысăк вырăн йышăнса тăрать. Хĕллехи вăхăтра чугунçул ытти çулсемпе танлаштарсан уйрăмах пысăк пĕлтерĕшлĕ пулса тăрать. Çавăн пек пуласси кĕтнĕ пекех, вырăс партизанĕсем вара хăйсен ĕçĕсене çапăçусем пыракан районсенчи тата пирĕн çарăн тылĕнчи чугунçулсене çĕмĕрсе тăкас тĕлĕшпе туса пыраççĕ. Çапла, ноябрĕн 5-мĕшĕнче Мало-Ярославец—Башкино участокĕнчи нумай вырăнсенче рельссене взрыв туса сирпĕнтернĕ. Ноябрĕн 6-мĕшĕнче Кировпа Вязьма хушшинчи чугунçулăн стрелкисене аркатса тăкнă. Çак хушăра вара войнски чаçсен пысăк эшелонĕсем çӳрессине чарса лартнă. Чугунçул тăрăх çурран е вагон çине ларса çӳреме граждански халăха пур майсемпе те чарас пулать. Уйрăмăнах пур çĕре те çитсе çӳрекен çамрăк ачасенчен, совет çамрăкĕсен организацин «пионерĕсенчен» хытă сыхланмалла. Кам чугунçул çинче тĕл пулать, çавна кашнинех вырăнтах персе пăрахмалла. Кун пек чухне шеллесе тăмалла мар».

* * *

Нимĕçсен 85-мĕш пехотнăй полкĕнчи 6-мĕш ротăн вилнĕ салтакĕ И. Вольф сумĕнче вăл хăйĕн арăмĕ патне яма çырса хатĕрленĕ çырăва тупнă. Унта вăл çапла çырать: «Юратнă Анна! Май килет пулсан, ман пата эсĕ бритвăпа алшăлли ярса пар. Паян эпир халăх пурăнакан пунктран тарса тухрăмăр та, эпĕ вара вилĕмрен çăлăнса, хамăн япаласене пăрахсах тартăм. Эпĕ паллакан çынсем вилсе тата аманса пĕтрĕç. Нумайĕшĕсен хăлхисемпе сăмсисене тăм илсе янă. Манăн урари пысăк пӳрнесене тăм илнĕ. Кĕпе-йĕмсем хуралса кайнă. Пыйтăсем çисех яраççĕ».

* * *

Калинин облаçĕнчи Гуси ялĕнчи Савельев колхозникăн çуртне фашистсем пырса кĕнĕ. Вĕсем Савельевран совет партизанĕсен отрячĕсем ăçта пурăнни çинчен каласа пама ыйтнă. Гитлеровецсем мĕн ыйтнине совет патриочĕ пурнăçлама килĕшмен. Çакăн хыççăн тискер кайăксем Савельев юлташăн куçĕсене чиксе шăтарнă, ăна хăйне тата çемьери ытти çынсене те касса вакланă.

Декабрĕн 30-мĕшĕнчи ирхи пĕлтерӳ

Декабрĕн 30-мĕш ыран тенĕ чух пирĕн войскăсем пур фронтсенче те противника хирĕç çапăçнă.

* * *

Наумов юлташăн подразделенийĕ (Хĕвеланăçĕнчи фронт) противника хирĕç пĕр кун хушши çапăçнă çĕрте нимĕçсен 2 танкне, 5 туппине, 50 пулеметне, штаб автомашинине, 10 километр тăршшĕ кабельне, боеприпасĕсене нумай туртса илнĕ.

* * *

Кăнтăр-Хĕвеланăçĕнчи фронтăн участокĕсенчен пĕринче кĕрешекен пирĕн часть противника хирĕç пĕр кун хушши çапăçнă çĕрте нимĕçсен салтакĕсемпе офицерĕсене 700 çынна вĕлерсе пĕтернĕ, танка хирĕç пемелли 6 орудине, 3 йывăр орудине пĕтерсе тăкнă, 24 орудине, 10 минометне тата 15 автомашинине туртса илнĕ.

* * *

Чадинпа Иванов красноармеец-поварсене нимĕçсен 10 автоматчикĕ çавăрса илнĕ пулнă. Хăюллă красноармеецсем тăшмансене хирĕç çапăçма тытăннă. Чадин юлташ нимĕçсен 3 салтакне штыкпа чиксе вĕлернĕ, Иванов юлташ офицера персе пăрахнă. Тăшманăн ытти салтакĕсем тарнă.

* * *

Ленинград облаçĕн нимĕçсем вăхăтлăха оккупациленĕ районĕсенчен пĕринче фашистсене хирĕç кĕрешсе пыракан партизансен «Дружный» ятлă отрячĕн çапăçăвĕсем çинчен хыпарсем çитнĕ. Нумай пулмасть партизансем штаб автодрезинине сирпĕнтерсе янă та тăшманăн 8 офицерне пĕтерсе тăкнă. Унтан партизансем чугунçула аркатнă, çавна пула броневиксемпе танксем тиенĕ 60 платформăран тăракан поезд сирпĕнсе арканса кайнă. Партизансем лартса тухнă минăсенчен тăшманăн боеприпассем тиенĕ 3 автомашини тата нимĕçсен летчикĕсен группине тиенĕ пĕр машина арканнă. Юлашки кунсенче кăна «Дружный» отряд фашистсенне 11 офицера, 20 салтака тата 14 шпиона вĕлернĕ.

* * *

Пирĕн чаçсем итальянецсен «Торино» дивизин 82-мĕш пехотнăй полкĕн командирĕн полковник Фьоравантин приказне тытса илнĕ. Унта çапла каланă: «Паянхи куна дисциплинăна чылаях лайăхлатма кирлĕ-ха. Нимĕç салтакĕсен нумайĕшĕн сăн-сăпачĕсем мĕскĕнĕн курăнаççĕ. Тĕрлĕ сăлтавсемпе стройран тухса каякансен йышĕ ытла та пысăк. Асра тытма хушатăп: даяц эпĕ 1-мĕш ротăн пĕр салтакне, 9-мĕш ротăн пĕр салтакне тата полкăн 47 миллиметрлă орудисен ротинчен икĕ салтака суда патăм. Полкра çирĕп дисциплина тăвас пулать. Подразделенисен командирĕсем ирхине 9 сехет тĕлне ман пата дисциплинăна пăснăшăн взысканисем хуни çинчен справкăсем ярса парасса эпĕ кĕтетĕп».

* * *

Финсен çарĕн 3-мĕш çăмăл батальонĕнчи 1-мĕш ротăн сержанчĕ Маява Леонард, декабрĕн 17-мĕшĕнче тыткăна лекнĕскер, допросра çапла каласа панă: «Финляндин халăхĕ нимĕçсем çине тарăхасси кунран кунах вăйланса пырать. Нимĕçсем хăйсене вăрă-хураксем пек тыткалаççĕ. Вĕсем сĕмсĕрленнин виçи те çук. Вĕсем финсен патрулĕсем çине тапăнаççĕ, вĕсен çийĕнчи ăшă тумтирĕсене хывса илеççĕ. Тылра нимĕçсем ашкăнаççĕ, финн салтакĕсен арăмĕсене ирĕксĕрлеççĕ. Финсен пĕр аманнă салтакĕ, фронтран таврăннăскер, унăн арăмне ирĕксĕрлесшĕн пулнă нимĕçе персе вĕлернĕ».

* * *

Сталин юлташ фронта валли ытларах та ытларах тырă, аш-какай, промышленность валли чĕртавар пама чĕнсе калани çине колхозниксем хĕрӳллĕ кăмăлпа ответлеççĕ. Ялхуçалăх продукчĕсене хатĕрлев пункчĕсене леççе парасси вăйланчĕ. Казахстанра аш-какай парассин çулталăкри планне тултарнă ĕнтĕ. Ойротсен автономиллĕ облаçĕ тырă парассин çулталăкри планне срокченех пурнăçа кĕртнĕ. Çавăнпа пĕрлех облаçри колхозниксем государствăна татах 228 пин пăт тырă сутнă. Омск облаçĕнчи Абадски районри «Красный Октябрь» колхоз кăçал вăйлă тырпул пухса кĕртнĕ. Вăл çĕршыв умĕнчи обязательствăсене пурне те малта пыракан колхозсемпе пĕрле тултарнă тата государствăна 18 пин пăт тырă сутнă. Колхозсем 1942 çулти ялхуçалăх çулне хатĕрленес ĕçе пысăк çĕкленӳпе туса пыраççĕ, тырпул туса илессине ӳстерме тата выльăх-чĕрлĕх нумай ĕрчетме планра пăхса хураççĕ. Актюбински облаçĕнчи Новороссийски районри Джамбул ячĕпе тăракан ялхуçалăх артелĕ акакан çĕр лаптăкне 750 гектартан 1.200 гектара çити ӳстерет. «Вторая пятилетка» ятлă орденлă колхоз акмалли çĕр лаптăкне 54 процент аслăлатать. Çавăн пекех ĕнесен, сурăхсен тата сыснасен йышне нумай пысăклатма палăртнă.

СССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМĔН
УКАЗĔ

Вăрçă вăхăтĕнчи налог çинчен

СССР Верховный Совет Президиумĕ çапла **йышăнать:**

1. 1942 çултан пуçласа вăрçă налогĕ илмелле тăвас.

2. ССР Союзĕнчи 18 çул тултарнă пур граждансем те çак налога тӳлеççĕ.

3. Налог тӳлессинчен çак граждансене хăтараççĕ:

а) Рабочисемпе Хресченсен Хĕрлĕ Çарĕнчи, Тинĕс-Çар Флотĕнчи, пограничнăй тата шалти войскăсен рядовой, кĕçĕн командăй тата кĕçĕн начальствующи составĕнчи военнослужащисене;

б) действующи çарăн, действующи Тинĕс-Çар Флочĕн тата пограничнăй войскăсен вăтам, старший тата высший командăй тата начальствующи составĕнчи военнослужащисене;

в) государствăран пособи илсе тăракан военнослужащисен çемьисене;

г) 1-мĕш тата 2-мĕш группăри инвалидсене, пенсисĕр пуçне урăх ĕçукçи илмен пенсионерсене;

д) хăйсем ĕçлесе тупăш илме пултарайман çынсене: 60 çултан иртнĕ арçынсене тата 55 çултан иртнĕ хĕрарăмсене.

4. Рабочисемпе служащисем тата подоходнăй налог тӳлес тĕлĕшпе вĕсемпе танлаштарнă ытти граждансем, çавнашкалах тата литераторсемпе искусство работникĕсем, çакăн чухлĕ налог тӳлеççĕ:

çулталăкри ĕçукçи хисепĕ
1.800 т. таран пулсан, 120 т.
2.400 т. таран пулсан, 180 т.
3.600 т. таран пулсан, 240 т.
4.800 т. таран пулсан, 360 т.
6.000 т. таран пулсан, 480 т.
7.200 т. таран пулсан, 660 т.
8.400 т. таран пулсан, 780 т.
9.600 т. таран пулсан, 900 т.
10.800 т. таран пулсан, 1.020 т.
12.000 т. таран пулсан, 1.140 т.
14.400 т. таран пулсан, 1.320 т.
16.800 т. таран пулсан, 1.560 т.
19.200 т. таран пулсан, 1.800 т.
21.600 т. таран пулсан, 2.040 т.
24.000 т. таран пулсан, 2.280 т.
24.000 т. ытларах пулсан, 2.700 т.

5. Колхозниксемпе единоличниксем хуçалăхри кашни член пуçне 150 тенкĕрен пуçласа 600 тенкĕ таран налог тӳлеççĕ.

Налогăн вăтам ставкисене союзлă уйрăм республикăсем валли СССР Халăх Комиссарĕсен Совечĕ çирĕплетсе парать.

Налогăн вăтам ставкисене уйрăм крайсемпе облаçсем валли союзлă республикăсен Халăх Комиссарĕсен Совечĕсем çирĕплетсе параççĕ.

Облаçсене пайланман союзлă республикăсен Халăх Комиссарĕсен Совечĕсем, ĕççынни депутачĕсен Совечĕн облаçсенчи тата крайсенчи Исполнительнăй Комитечĕсем хăйсен союзлă республики, облаçĕ, крайĕ тăрăх çирĕплетсе пана вăтам ставкăсемпе килĕштерсе, районсен экономикăллă уйрăмлăхĕсене кура, уйрăм районсене валли налогăн ставкисене çирĕплетсе параççĕ.

6. Хăйсем ĕçлесе тупăш илекен тата подоходнăй налог тӳлекен граждансем (çак Указăн 4-мĕш тата 5-мĕш статьисенче каласа тухнисемсĕр пуçне), вăрçă вăхăтĕнчи налог 4-мĕш статьяра çирĕплетсе пана ставкăсенчен икĕ хут ытларах тӳлеççĕ, анчах вĕсенчен илекен налог хисепĕ вĕсенчен çак çул хушшинче шутласа илнĕ подоходнăй налогăн 100 процентĕнчен кая пулмалла мар.

7. Хăйсем ĕçлесе тупăш илмен ытти граждансем çулталăкне 100 тенкĕ налог тӳлеççĕ.

8. Çул çитнĕ тăрăх призыва действительнăй çар службине е мобилизаципе Рабочисемпе Хресченсен Хĕрлĕ Çарне тата Тинĕс-Çар Флотне кайма тивĕçлĕ, анчах мобилизацилемен е призывран хăтарнă граждансем вăрçă налогне 50 процент ӳстерсе тӳлеççĕ.

9. Подоходнăй налог тӳлес тĕлĕшпе рабочисемпе тата служащисемпе танлаштарнă граждансенчен, çавнашкалах тата литераторсемпе искусство работникĕсенчен вăрçă налогне кашни уйăхрах пĕртан пайпа хăйсем ĕçлекен вырăнта тытса юлаççĕ.

10. Ĕçлекен вырăн тăрăх мар налог хунă граждансем, колхозниксемпе единоличниксемсĕр пуçне (çак Указăн 6-мĕш тата 7-мĕш статьисем), налога пĕртан пайпа çак сроксенче тӳлеççĕ: февралĕн 15-мĕшĕнче, апрелĕн 15-мĕшĕнче, июлĕн 15-мĕшĕнче тата октябрĕн 15-мĕшĕнче.

11. Колхозниксемпе единоличниксем налога пĕртан пайпа çак сроксенче тӳлеççĕ: февралĕн 15-мĕшĕнче, апрелĕн 15-мĕшĕнче тата июлĕн 15-мĕшĕнче.

12. Налога кăтартса пана срокра тӳлемесен, кăтартнă срокран иртнĕ кашни куншăн 0,2 процент пени шутласа хушаççĕ, тӳлемен çынсенчен налога закон тăрăх шыраса илеççĕ.

13. Рабочисемпе служащисенчен, литераторсемпе искусство работникĕсенчен налога тĕрĕс мар тытса юлнăшăн, çавнашкалах тытса юлнă суммăсене банк учрежденийĕсене вăхăтра паманшăн предприятисен, учрежденисен, организацисен главнăй (старший) бухгалтерĕсене 100 тенкĕ таран штраф тăваççĕ.

14. Рабочисемпе служащисенчен налог тытса юлнин отчечĕсене финанс органĕсене вăхăтра тăратманшăн, çавнашкалах ытти граждансем çине налог хума кирлĕ сведенисене вăхăтра тăратманшăн тата тĕрĕс мар тăратнăшăн, сведенисемпе отчетсене тăратас ĕçшĕн ответлă çынсене 100 тенкĕ таран штраф тӳлеттереççĕ.

Юри суя сведенисем тăратнăшăн уголовнăй йĕркепе ответ тыттараççĕ.

15. Çак указа пăснăшăн штрафсем хурассине тата уголовнăй йĕркепе ответ тыттарма уголовнăй ĕç пуçласа ярассине районри (хулари) финанс органĕсен заведующийĕсем çине хурас.

16. Вăрçă налогне тĕрĕс мар хуни çинчен жалобăсене тӳлев извещенине илнĕ хыççăн пĕр уйăхран кая юлмасăр районри (хулари) финанс пайĕсене памалла. Жалоба пани налога шыраса илессине чарса тăма пултараймасть.

17. Çак Указа пурнăçа кĕртмелли инструкцие СССР Финанс Халăх Комиссариачĕ туса хатĕрлет.

18. Çак Указа пурнăçа кĕртнĕ май, СССР Верховный Совет Президиумĕ 1941 çулти июлĕн 3-мĕшĕнче вăрçă вăхăтĕнче халăхран ялхуçалăх налогĕпе подоходнăй налога хушса тӳлеттермелле тăвасси çинчен кăларнă Указа пăрахăçа кăларас.

СССР Верховный Совет Президиумĕн Председателĕ М. КАЛИНИН.

СССР Верховный Совет Президиумĕн Секретарĕ А. ГОРКИН.

Мускав, Кремль. 1941 çулти декабрĕн 29-мĕш.

Колхозниксем „Цивильстрой“ колхоз членĕсем чĕнсе калани çине ответлеççĕ

Хĕрлĕ Çар валли аш-какай хатĕрлесе паратпăр

КУСЛАВККА. Куснар ялсоветĕн депутачĕсем Çĕрпӳ районĕнчи Туçи ялсоветĕнчи «Цивильстрой» колхозĕ пуçарнă ĕçе ырласа, вăл пуçарăва колхозсенче анлăн сарас тĕлĕшпе ĕçлеме тытăнчĕç. Депутатсем кашниех Хĕрлĕ Çар валли хăйсен хуçалăхĕсенче пĕрер сурăх ӳстерме пулчĕç, пур колхозниксене те çак ĕçе хутшăнма чĕнчĕç.

Куснарти «Красная Чувашия» колхоз председателĕ Андреев юлташ хăй килĕнче Хĕрлĕ Çар валли пĕр сурăх ӳстерет. Председатель хыççăн ку ĕçе колхозниксем те тытăнчĕç. Л. Потапов, К. Тихонов тата ытти колхозниксем те Хĕрлĕ Çара пама пĕрер сурăх ӳстерме пулчĕç, Куснарти туллимар вăтам шкул директорĕ Мишин юлташ пĕр пăру çитĕнтерет.

Масловккари «Красная Заря» колхоз членĕсем Хĕрлĕ Çар валли хăйсен хуçалăхĕсенче пурĕ 51 выльăх çитĕнтерме пулчĕç. Вăл шутра 11 сурăх, 2 сысна, 4 хур, 33 чăх, 1 кăвакал. Энгельс ячĕпе тăракан колхоз Хĕрлĕ Çар валли пĕр сыснапа пĕр вăкăр, «Правда» колхоз 3 сысна самăртма тытăнчĕç.

Хĕрлĕ Çар валли апат-çимĕç резервне тăвасси—колхозсен, пысăк тивĕçлĕ тата пархатарлă ĕçĕ. Çак ĕçре коммунистсем малта пыраççĕ. «Искра» колхозри парторганизацире тăракан коммунистсем «Цивильстрой» колхозăн пуçарăвне ырласа кашниех хăйсен килĕсенче пĕрер сысна ӳстерсе самăртса Хĕрлĕ Çара пама пулчĕç. Çак ĕçе шкулсенчи учительсем те хутшăнаççĕ. Туллимар вăтам шкулăн директорĕ Судаков юлташ Хĕрлĕ Çара валли пĕр сысна пăхса ӳстерме пулчĕ.

С. МИШУТКИН.

* * *

ÇĔРПУ. **(Хамăр корр.).** «Цивильстрой» колхоз членĕсен чĕнĕвне ырласа, «Красная Бавария» колхоз Хĕрлĕ Çар валли пĕр лаша, пилĕк сысна, хур-кăвакалсем, чăхсем ӳстерсе парать. Колхозниксем 8 сурăх, 4 сысна, 8 хур, 17 чăх параççĕ. «Кульмет» колхоз 100 пăт тырă, 1 ĕне, икĕ хĕл каçнă пăру ӳстерсе парать. Колхозниксем Хозилов—пĕр така, Арсентьева—пĕр качака, Иванов—сурăх, Никифоров кăвакал, Филиппов—пĕр хур, 2 чăх, çавăн пекех «Пожанар» колхоз членĕсем те Карпов, Титов, Тимофеев, Боярская, Иванов, Васильев, Кузьмин, Савельева пĕрер сурăх самăртса параççĕ.

Гр. ПЕТРОВ.

ЮЛАШКИ СЕХЕТРЕ

Пирĕн войскăсем Керчь тата Феодосия хулисене йышăнса илнĕ

Декабрĕн 29-мĕшĕпе 30-мĕшĕнче Кавказ фронтĕнчи войскăсен группи, Хура тинĕс флочĕн тинĕс-çар вăйĕсемпе пĕрле, Крым çурма утравĕ çине десант антарнă та вăйлăн çапăçнă хыççăн Керчь тата Феодосия хулисене тата крепоçа йышăнса илнĕ. Керчь тата Федосия хулисене йышăннă чухне Первушин генералăн, Львов генералăн войскисем тата пĕррамĕш рангри капитан Басистый ертсе пыракан тинĕс-çар вăйĕсен группи уйрăмăнах палăрнă. Противник икĕ участокĕнче те каялла чакать, пирĕн чаçсем ăна йĕрлесе пыраççĕ. Трофейăсем тытса илнĕ, вĕсене шута илеççĕ.

СОВИНФОРМБЮРО.

„Таймс“ хаçат нимĕç войскисен тискер ĕçĕсем çинчен

ЛОНДОН, декабрĕн 29-мĕш. (ТАСС). «Таймс» хаçат хăйĕн умстатьинче çапла пĕлтерет: «Ясная Полянăра нимĕç захватчикĕсем Толстой çуртне аркатса тăкнă. Пире корреспондент кунта паркри йывăççене те касса пĕтернĕ, тесе пĕлтерчĕ. Чеховăн çуртне сиен кÿнĕ, çавнашкалах тата вырăссен чаплă композиторĕ Чайковский пурăннă çурта та сиенленĕ. Тен, Толстойăн чи юратнă йывăççисене Германи войскисем вутă туса çунтарса янă пулĕ. Нимĕçсем çакăн пек ирсĕр ĕçсене нимĕн тĕллевсĕрех тăваççĕ-ши? Çакнашкал ĕçсене тумашкăн вĕсем хăйсен союзникĕсене нимĕн тĕллевсĕрех гĕрентеççĕ-ши? Çук, — тесе çырать малалла хаçат, — Толстойăн, Чеховăн, Чайковскин çурчĕсене вĕсем нимĕн тĕллевсĕрех аркатса тăкман. Ку ĕç вăл — варварство мар, ку вăл — пĕлсе тунă ĕç, ку ĕçе мĕнле тĕллевпе тунине пĕр варвар та ăнланса илес çук. Нимĕç захватчикĕсем гунсенчен темиçе хут усалрах. Ĕлĕкхи вăхăтра юн тăкма юратнă варварсем уçă хуласене вут тивертсе çунтарса яма, хĕçпăшалсăр арçынсене, хĕрарăмсене тата ача-пăчасене вĕлерме пултарнă. Хăйĕн çулĕ çинче библиотека тĕл пулсан, варвар ăна çунтарса янă пулĕччĕ. Анчах памятниксене вараласси вăл — варварство çеç мар. Ку ĕнтĕ пĕлсе, теори тĕлĕшпе никĕслесе тунă варварство пулса тăрать. Толстойăн, Чеховăн, Чайковскин çурчĕсем — вырăс халăхĕн питĕ сисĕмлĕ вырăнĕсем, вĕсене аркатни вырăс халăхне питĕ хытă ыраттарать. Тĕп мул вырăнне тискер культурăна илсе юлнă нимĕçсем çакна пĕлнĕ ĕнтĕ. Çак тĕп мула вĕсем хăйсен тискерлĕхĕн хĕçпăшалĕ туса хунă.

Редакцие янă пĕр çырун авторĕ каланă пек, ку вăл шуйттанла тискерлĕх. Чăнах та, çак тискерлĕх ĕнтĕ этемĕн мар, ытларах шуйттанăн пулса тăрать. Кунта варварла тапăннин тĕллевĕ материальнăй сиен кÿресси пулман. Кунта этемĕн чунне çĕмĕрсе тăкса, хăй çĕнтерсе илнине пурне те çирĕппрех чуралăха кĕртсе ÿкерес тесе, этемĕн чунне тÿррĕн пырса çапни пулса тăрать. Çак чуралăх ĕнтĕ пур халăхсемшĕн те тĕттĕм çĕр пулса тăмалла.

Вырăссем хăйсем мĕнле усаллăха хирĕç кĕрешнине пĕлеççĕ, çавăнпа та вĕсем хăйсен чунне кÿрсе хăварнă сурансемшĕн, хăйсен национальнăй танлăхне вараланăшăн тавăрса татах та хаяррăнтарах çапăçаççĕ. Российăра пулса иртнинчен ĕнтĕ мĕнпур ирĕклĕ халăхсем çак этемлĕхе чуралантарма тăрăшакан аскăнлăхран хăтарма кирлине курса ĕненĕç».

Норвеги халăхĕ нимĕçсене кураймасть

СТОКГОЛЬМ, декабрĕн 29-мĕш. «Свенска Дагбладет» хаçат çапла пĕлтерет: «Германин Норвегири влаçĕсем Норвеги халăхĕ нимĕçсене курайманшăн ытларах та ытларах пăшăрханса пыраççĕ. Халăх Германи салтакĕсене тăтăшах бойкот туса пырать. Нимĕçсемпе çыхăну тытакан норвежецсем çине те халăх сиввĕн йĕрĕнсе пăхать. Норвегири нумай вырăнсенче Германие хирĕçле демонстрацисем пулса иртнĕ. Нимĕçсем çине сиввĕн пăхнăшăн нумай норвежецсене арестленĕ. Америка вăрçа хутшăнни Норвеги халăхĕ Германи оккупанчĕсене хирĕç тăрассине татах та вăйлатнă.

«Дагенс Нюхетер» хаçат çапла çырать: Норвегири икĕ районра почтăра ĕçлекен служащисем вĕсене квислинговецсем темиçе çырăва тĕрĕслесе тухма хушнă ĕçсене туман, çавăншăн 70 служащине арестленĕ. Квислинговецсен влаçĕсем вăйпах ĕçе ăсатма палăртнă темиçе çĕр рабочи ĕçлеме çĕнĕ вырăна кайма килĕшмен те тарса саланнă. Вĕсене халĕ полици шырать.

Стокгольмра тухса тăракан хаçатсем гитлеровеца Свен Гедина отпор параççĕ

СТОКГОЛЬМ, декабрĕн 29-мĕш. (ТАСС). Стокгольмра тухса тăракан хаçатсем паллă гитлеровец Свен Гедин сĕмсĕрленсех фашистсене майлă тухса каланипе вăйлăн отпор параççĕ. «Нацистсен çак агенчĕ, Гитлерăн войскисем Ленинград патĕнче поражени тÿснишĕн çиленнĕскер, погромщиксене Ленинграда мĕнпур халăхĕ-мĕнĕпех пĕтерсе тăкма чĕнет», тесе çырнă финн чĕлхипе тухакан «Полмонс Ковале» журналра. «Свен Гедин, — тесе çырать кун пирки «Социал-демократен» хаçат, — вăл хăй нейтральнăй çĕршывăн подданнăйĕ пулнине, ку çĕршыв ăна чарусăр калаçма чарма та пултарнине маннă пулмалла». Свен Гедин Ленинграда пĕтерсе тăкма чĕнсе каланисем татах та тарăнраха каяççĕ, вăл Финляндие Швецирен пулăшу парса тăма чĕнет. Свен Гедин çакăн пек тухса каланисем унăн Норвегири тусĕсемпе нимĕç тусĕсене пысăк усă парать. «Арбейтерен» хаçат çапла çырать: «Свен Гедин тухса каланисем ĕнтĕ Германи умĕнче пуçне тайнă Швеци нацисчĕ мĕн тума пултарнине питĕ лайăх кăтартса параççĕ. Свен Гедин чĕнсе калани вăл ухмахла чĕнÿ кăна мар, çавăнпа пĕрлех вăл тата Российăпа вырăс халăхне, Ленинграда хальхи сăн-сăпатлă туса хунăскерне, хирĕç тухма чĕнни пулать». Хаçат йĕркерен тухса кайнă фашиста чарма ыйтать, мĕншĕн тесен «Свен Гедин Швецишĕн хăрушă çын пулса тăрать», тесе пĕлтерет «Арбейтерен».

БИБЛИОГРАФИ

Усăллă та кирлĕ кĕнеке

АР. ГАЙДАР.—Шкул. Чăвашгосиздат, 1941 ç., 166 стр. Хакĕ 3 т. 50 пус.

Асăннă повеçре автор империализмлă пĕрремĕш вăрçă пуçланнă вăхăтран 1920 çула çитиччен хи тапхăр çинчен çырать. Произведенин тĕп геройĕ—Борис Гориков. Повеçре асăннă ултă çул хушшинчи ĕçсем çинчен Гориков хăй кĕскен каласа парать. Автор повеçе виçĕ пая уйăрнă.

ПĔРРЕМĔШ ПАЙĔ — **«Шкул».** Борис Гориков çамрăк ача, вăл Арзамасри реальнăй училищĕре вĕренет. Унăн ашшĕ—Алексей Гориков фронтра, нимĕçсене хирĕç çапăçать. Çавăнпа Борис та, ашшĕ пекех, çар çынни пулас ĕмĕтпе çитĕнет. Вăл хăй юлташĕсене пухса вăрçăлла вылять, вăл ертсе пыракан ачасен ушкăнĕ яланах хăйсен «тăшманне» çĕнтерет. Унăн юлташĕсем пурте—хулари рабочисемпе тĕрлĕ пĕчĕк ĕçре тăракан чухăн çынсен ачисем. Пурăна-киле вĕсем хăйсене алăстаç ĕçне вĕрентекен Чавка хушаматлă учительпе çывăх паллашаççĕ. Юлашкинчен, Борис унпа туслашсах çитет. Чавка ăна шкулакан пулать, ăна вăл империализмлă вăрçа хамсем пуçарса яни çинчен, вăл вăрçă камшăн усăллă тата камшăн сиенли çинчен тĕплĕн ăнлантарса парать. Çапла вара, Борис майĕпенех йĕри-таврара пулса иртекен ĕçсене тĕрĕс ăнланса çитет. Пĕрре, кĕтмен çĕртенех, вĕсем патне фронтран хĕрех уралла çĕтĕк шинеллĕ салтак пырса кĕрет, вăл Борис амăшне унăн упăшки парса янă çырусемпе пĕр пĕчĕк япала—браунинг парать. Çав каçхине урасăр салтак вĕсем патĕнчех юлса чылай вăхăтчен тĕрлĕ хыпарсем çинчен каласа пĕлтерет. Вăл каласа панине илтсен, Борис патша стройне чĕрренех курайми пулса çитет. Салтак ăна сиссе, тепĕр кун ирпе Бориса çапла калать:

— Ывăлăм, пĕр вăхăта сыв пул-ха. Питех ан куллян, ачам, саванăçлă вăхăт çывхарать, — тесе хăварать.

ИККĔМĔШ ПАЙĔ — **«Савăнăçлă вăхăт».** Автор кунта 1917 çулхи икĕ революци—Февральтипе Октябрьти революцисем хушшинчи вăхăта илсе кăтартать. Борис Гориков кунта пуçласа ĕçпе кĕрешĕве хутшăнса каять. Вăл тĕрлĕ çынсене курать, вĕсене тимлĕн сăнанипе, вĕсен шухăш-кăмăлĕсене тĕрĕс хакланипе пурнăç çине мĕнле пăхмаллине вĕренсе çитет. Çак самантрах тата вăл хăйĕн ашшĕне Вăхăтлăх правительствăна хирĕç пропаганда сарнишĕн персе вĕлерни çинчен пĕлет. Çакăн хыççăн Гориков мешчен хулинчен Чулхулана тухса каять. Кайнă чух хăйпе пĕрле икĕ çул малтан ашшĕ ярса панă парнене — браунинга илет. Кунта, Сормово заводĕнче, вăл хăйĕн куккăшне шыраса тупать. Анчах та часах куккăшĕ большевиксен ĕçне кăмăлламаннине сиссе, ун патĕнчен те тухса каять. Тĕрлĕ çĕрте пулнă хыççăн вăл ăнсăртран Чавкана тĕл пулать. Чавка ăна хăй большевик пулни çинчен, унăн ашшĕпе пĕрле тĕрмере ларни çинчен каласа парать. Борис вара татăклăнах хăйĕн ашшĕ пынă çулпа—большевиксен çулĕпе кайма сăмах парать. Вăл Сормоварри рабочисен дружинисен ретне кĕрет, вĕсемпе пĕрле Кăнтăр еннелле Корниловпа Каледин генералсен шурă бандисене хирĕç çапăçма фронта тухса каять.

ВИÇÇĔМĔШ ПАЙĔ — **«Фронт».** Борис Гориков граждан вăрçин фрончĕсенче пулса курать. Çапăçу хирне çитиччене вăл совет влаçĕн чи хаяр тăшманне—белогвардеецсен агентне—ашшĕ парса янă браунингпа персе вĕлерет те унăн документне кăларса илет. Çак документпа вăл чылай çĕрте вилĕмрен хăтăлса, паттăр Хĕрлĕ Çарăн питех те усăллă ĕçсем тăвать: разведкăна кайсан ăна шуррисем тыткăна илеççĕ, унта кăштах кăна персе вĕлермеççĕ, вилĕмрен вăл çав документа пула çеç хăтăлать, вара хамăрăннисем патне тарса тухать, хаклă сведенисем илсе пырать. Хĕрлĕ Çар çав сведенисемпе усă курса шуррисен çарне çапса çĕмĕрет. Произведени геройĕ ачаранпах хĕрÿ те хаяр кĕрешÿсенче пулса курать, вăл пурнăçăн вăрăм та йывăр çулĕ витĕр тухса, ĕççыннисемпе рабочи класшăн хăйĕн пурнăçне шеллемесĕр кĕрешекен çирĕп большевик пулса тăрать.

Асăннă повесть кашни вулаканах чĕререн хумхантарать. Ăна вулакан кашни ачах Борис Гориков пек çирĕп большевик пулас ĕмĕтпе хавасланса çитĕнĕ, рабочи класăн тăшманĕсене хирĕç пĕр хăрамасăр паттăррăн çапăçĕ.

К. АФАНАСЬЕВ.

Çар заказĕсене васкавлăн пурнăçлаççĕ

ЭЛЕК. Промысла артелĕсенче, çавăн пекех колхозсенче фронт заказĕсене васкавлăн пурнăçа кĕртес тĕлĕшпе çине тăрса ĕçлеççĕ.

Синерти «Коммунар» промысла артелĕ (председателĕ Е. Ермолаев юлташ) виççĕмĕш кварталри плана 150 процент, тăваттăмĕш кварталрине—185 процент тултарнă. Артель çар заказĕсене пурнăçлас тĕлĕшпе юлашки вăхăтсенче уйрăмăнах хастарлăн ĕçлеме тытăнчĕ. А. Юдина çĕвĕç плана кашни уйăхрах 200 процент таран тултарса пырать. К. Федотова, Захарова тата А. Игнатьева çĕвĕçсем производство планне куллен 150-шар процент тултарса пыраççĕ. Плана 205 процент ытла тултарса ĕçлекенсене прогрессивнăй йĕркепе ĕçукçи тÿлеççĕ. Артельте ĕçе лайăх организацилени рабочисен производствăра хастарлăн ĕçлес кăмăлне татах ÿстерет.

— Çĕнĕ çула плана 200-шер процент тултарнипе кĕтсе илетпĕр, — теççĕ К. Федотовăпа А. Захарова юлташсем.

Кĕçĕн Тукташри «Молния» промартелĕн членĕсем çар заказĕсене пурнăçлас тĕлĕшпе васкавлăн ĕçлеççĕ. И. Казыгин çĕвĕç кулленхи нормăна 220 процент тултарса пырать. А. Алексеева, А. Данилов çĕвĕçсем те кулленхи нормăна 200-шер процент таран тултарса ĕçлеççĕ.

Нумай пулмасть ку артель васкавлăн тумалли заказ илнĕ. И. Казыгинпа Н. Александров çĕвĕçсем çар заказне васкавлăн пурнăçлас тĕлĕшпе виçĕ талăк хушши цехран тухмасăр ĕçленĕ. Вăл кунсенче вĕсем кулленхи нормăна 250-шар процент тултарнă.

Анчах артель правленийĕн председателĕ М. Осипов юлташ рабочисене производство планне тултарса ĕçленĕшĕн прогрессивнăй йĕркепе ĕçукçи тÿлемест. «Чăвашшвейпромсоюзран кун пирки нимле директива та илмен эпир», тет.

Артель бухгалтерĕ В. Филиппов юлташ отчетпа учет ĕçне йĕркеллĕ туса пымасть. Счет кĕнекисем тирпейлĕ мар. Цехсем квартал планне тултарас тĕлĕшпе мĕнле ĕçленине те шута илмен.

Производство планне тултарса ĕçлекенсене прогрессивнăй йĕркепе ĕçукçи тÿлессине пур артельсенче те йĕркелемелле. Ĕçукçине прогрессивнăй йĕркепе тÿлени рабочисен ĕçри хастарлăхне татах та ÿстерет.

Çĕмĕрткассинчи тата Тури Выларри промартельсем те çар заказĕсене васкавлăн пурнăçлассишĕн тăрăшса ĕçлеççĕ.

Фронт заказĕсене пурнăçлас ĕçе районри колхозсен членĕсем активлăн хутшăнаççĕ. Вăрманкас ялĕнчи (Татмăш ялсовечĕ) 70 çулхи колхозник Егор Ефремов фронт валли йĕлтĕрсем тума йышăннă. Ку ĕçе вăл хăйĕнпе кÿршĕллĕ пурăнакан Л. Васильев колхозника та явăçтарнă. Саслайка ялĕнчи 68 çулхи колхозник Фомин Хĕрлĕ Çар валли çунасем чылай туса панă.

Фронт заказĕсене пурнăçласси—чи кирлĕ, чи хисеплĕ ĕç. Çар заказĕсене васкавлăн тата пысăк пахалăхпа туса пурнăçа кĕртсе пырас пулать.

М. ЯСТРАН
И. ТУКТАШ.

Хĕрарăмсем вăрçă кунĕсенче

Отечественнăй аслă вăрçă кунĕсенче Хĕрлĕ Çара кайнă арçынсем вырăнне çĕршер хĕрарăмсем ĕçе тăраççĕ. Вĕсем ертсе пырас ответлă ĕçсене тăрса, лайăх примерсем кăтартаççĕ.

Васильева Ульяна — «Янмурзино» колхозăн членĕ. Вăл колхозра общественнăй ĕçсене активлăн хутшăнса ĕçленĕ, колхозниксене агротехникăна вĕрентнĕ. Халĕ Васильева юлташ ВКП(б) райкомĕн инструкторĕ пулса ĕçлет. Егорова Анисия туллимар вăтам шкулта учительница пулнă, халĕ вăл райсовет исполкомĕн секретарĕ. В. Еремеева учительницăна вăтам шкулăн директорне лартнă.

Çавăн пекех ялсовет исполкомĕсенчи, колхозсенчи ответлă ĕçсене чылай çĕрте хĕрарăмсем туса пыраççĕ. Кушар ялсовет исполкомĕн секретарĕ О. Иванова, Байсубино ялсовет исполкомĕн секретарĕ Е. Данилова, Сявал-çырма ялсовет исполкомĕн секретарĕ М. Михайлова, Именево ялсовет исполкомĕн секретарĕ Георгиева юлташсем ĕçре кулленех ÿссе пыраççĕ. Налоговăй агентсем—Янгас ялсоветĕнче О. Гаврилова, Мăн Шетмĕ ялсоветĕнче А. Соловьева, Яманак ялсоветĕнче Т. Игнатьева, Упи ялсоветĕнче Е. Иванова, Мартынкасси ялсоветĕнче Е. Кротова юлташсем начар мар ĕçлеççĕ.

Колхоз производствине ертсе пырас ĕçсенче те çĕнĕрен ĕçе пуçăннă хĕрарăмсем йышлă. Вĕсем пурте тăван çĕршыв умĕнче хăйсен ĕçĕсене тÿрĕ кăмăлпа пурнăçласа пыраççĕ. Пĕтĕм ĕçе фронта пулăшас, Германи фашизмне пуçĕпех çапса çĕмĕрес задачăна пăхăнтарса туса пыраççĕ.

Ив. ХАТАЕВСКИЙ.

Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли — ăшă тумтирсем

Лавсем килсех тăраççĕ

ÇĔМĔРЛЕ. (**«Чăваш Коммуни» корр.**). Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтирсем пухас ĕçе кашни колхозникпа колхозница, рабочипе работница тата служащи хутшăнма тăрăшать. Вĕсем тăван çĕршывăн воинĕсем валли лайăххрах та ăшăрах тата çăмăлтарах тумтирсем пама тăрăшаççĕ. Чылайăшсем 3—4-шар япала параççĕ.

Ăшă тумтирсем пухас ĕç юлашки вăхăтра уйрăмăнах «Заготживсырье» конторинче, судпа районри прокуратурăра, шкулсенче ĕçлекенсем хушшинче анлăн сарăлчĕ. «Заготживсырье» конторин пысăк мар коллективĕ (заведующийĕ Ларин юлташ) Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли пĕтĕмпе 11 тир, 2 кĕрĕк пиншак, 2 мăшăр çăматă, 16 мăшăр алшиш тата 6 мăшăр носки пачĕ. Çакăн пекех судпа прокуратура работникĕсем те паянхи куна 40 япала ытла панă. Вăл шутра 4 простыня, 3 тир, фуфайка, аялти кĕпе-йĕмсем 7 мăшăр.

Ăшă тумтирсем пухас ĕçре килхуçи хĕрарăмĕсем те юлмаççĕ. Ку енĕпе уйрăмах Заводская урамри хĕрарăмсем тăрăшса ĕçлеççĕ. Вĕсем ĕнтĕ Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли 50 япала ытла панă. Çак юлашки эрне хушшинче кăна ку урамра 6 мăшăр алшиш, 7 мăшăр носки, 1 тир тата 5 алшăлли пухнă. Кунта ăшă тумтирсем пухас тĕлĕшпе килхуçи хĕрарăмĕ Ефимова юлташ тăрăшса ĕçлет.

Паянхи куна районри склада Хĕрлĕ Çар чаçĕсене яма 55 кĕрĕк пиншак, 476 мăшăр çăматă, 573 çĕлĕк, 691 мăшăр алшиш, 473 мăшăр носки, 700 алшăлли, 615 кĕпе, 660 минтер пичĕ, 700 простыня, 272 фуфайка, 267 брюки пырса панă. Вĕсенчен пурне те тенĕ пекех Хĕрлĕ Çар чаçĕсене янă.

Районра ăшă тумтирсем пухас ĕç малаллах пырать. Ăшă тумтирсем тиенĕ лавсем склада килсех тăраççĕ.

* * *

ИШЛЕЙ. Аслă çулпуç Сталин юлташ колхозниксене пирĕн Хĕрлĕ Çара ытларах та ытларах тырпул тата ытти апат-çимĕç парса тăма кирли çинчен чĕнсе каларĕ. Шурча ялсоветне кĕрекен «Самолет» колхоз членĕсем Сталин юлташ кăтартса панине ĕçпе пурнăçлаççĕ. Колхоз оборона фондне 50 килограмм çăм, 500 çăмарта пачĕ. Колхозниксем оборона фондне кашни уйăхра хăйсен пĕрер ĕçкунне параççĕ.

Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтирсем тума колхоз 20 килограмм çăм, 19 тир тата колхозниксемпе единоличниксем кашниех пĕрер тир пачĕç.

Н. СУВОРОВ.

* * *

СОВЕТСКОЕ. Районри ĕççыннисем Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли 1422 килограмм çăм, 1774 тир, 30 çăматă, 714 мăшăр çăм алшиш, 407 мăшăр çăм чăлха, 287 çĕлĕк, 7 кĕрĕк пиншак, 4000 ытла енчĕк тата ытти япаласем те пухса панă.

Чуманкассинче, Тури Ачакра, Асламас ялсовечĕсенче ку ĕç уйрăмах йĕркеллĕн иртнĕ. Уйкас Асламасри «Искра» колхоз çумĕнчи комсомолăн пуçламăш организацинчи комсомолецсем 18 тир, 3 килограмм çăм, носкисемпе алшишсем чылай тата 335 тенкĕлĕх заем облигацийĕсем пухса панă. Комсомолка А. Димитриева 2 тир, 1 мăшăр перчатка тата 50 тенкĕлĕх заем облигаци пачĕ.

Е. ИВАНОВ.

Грипп чирĕнчен мĕнле сыхланмалла

Грипп чи нумай сарăлнă тата сикекен чирсенчен пĕри пулса тăрать. Вăхăтран вăхăт вăл хытăн сарăлса халăха пысăк инкек кÿрет.

Пирĕн çĕршывра грипп 1918 — 1919 çулсенче пит те вăйлăн сарăлнăччĕ. Грипп уйрăмăнах сивĕ те нÿрĕ çанталăклă вăхăтсенче сарăлать.

Грипп — питĕ хăвăрт ерме пултаракан чир. Вăл пуринчен ытла чирлĕ çынран сиксе сарăлать. Сывă çын гриппа чирлесси вăл ăçта та пулин гриплă çынпа тĕл пулнă хыççăн пуçланса каять.

Çыннăн ÿсĕрнĕ чух е калаçнă вăхăтра çăвартан сурчăкăн вĕтĕ тумламĕсем пĕрхĕнсе тăма пултараççĕ. Гриппа чирленĕ çын çывăхĕнче пулакан çынсем çавăн пек тумламсене сывлăшпа пĕрле хăйсен ăшне çăтса яраççĕ. Вара чирлĕ çын сурчăкĕнчи грипп микробĕсем сывă çын ăшне лекеççĕ те унта хăвăрт ĕрчесе каяççĕ, çакна пула халиччен сывă пулнă çын гриппа чирлесе ÿкет.

Грипп микробĕсем çынран çынна урăх майсемпе те куçма пултараççĕ. Калăпăр, гриппа чирленĕ çын ĕçсе çинĕ чашăк-тирĕксене, стакансене, кашăксене лайăх çуса тасатмасăрах илсе усă курсан, чирлĕ çын шăлăннă алшăллипе е сăмса тутрипе шăлăнсан, чирлĕ çын выртса-тăнă вырăн çине выртсан, вăл çынна грипп ерме пултарать.

Час-часах гриппа чирленĕ хăшпĕр çынсем чире ура çинчех ирттерсе яраççĕ. Чăн та, чирленĕ çын вăй çуккине туять, пуçĕ ыратать, сунаса каять, температури хăпарать, çавах та вăл ура çинчех çÿрет, ĕçлет. Çакăн пек çынсенчен грипп пушшех те ерме пултарать.

Грипп микробĕ лекнĕ хыççăн хăшпĕр çынсем темиçе сехет хушши, теприсем тата пĕр-икĕ кун таран та çÿреме пултараççĕ. Чирлеттерсен, хăш чухне вăл çăмăллăнах, виç-тăватă кунрах иртсе каять. Йывăр чирлесен — нумай вăхăта каять. Тепĕр чух тата грипп чирĕнченех ÿпке-пĕвер е чĕре тĕлĕшпе те йывăр чирсем пуçланса кайма пултараççĕ. Çавăнпа та гриппа чирленĕ çыннăн вĕрĕлесрен хытă сыхланмалла.

Çăмăл чирленĕ çын виç-тăватă кун хушшинчех, вырăн çине выртмасăрах, сывалса çитет. Йывăр чирлесен, температура 39 градуса çитиччен е ытларах та хăпарать: çыннăн вăйĕ пĕтет, ÿслĕк вăйланать, шăмшак шултăркать, çанçурăм шăнать. Çакăн пек чухне чирлĕ çыннăн вырăн çине выртмалла пулать.

Гриппа чирленине сиссенех врач патне каймалла. Мĕншĕн тесен, малтанхи вăхăтра çăмăллăн туйăннă грипранах йывăр чир пулса кайма пултарать.

Хальхи вăхăтра медицина грипп чирĕпе кĕрешес тĕлĕшрен шанчăклă çĕнĕ мелсемпе усă курать. Çын гриппа чирленине палăртсанах, ăна вырăн çине хумалла. Вара сывалса çитиччене ăна ниçта кăларма та юрамасть. Чирлĕ çын вырăн çинче выртни тата ăна лайăх пăхни грипп чирне часрах ирттерсе яма май парать. Выртакан çынна лайăх витсе, ăшă тытмалла. Час-часах ăшăтакан, тарлаттаракан япаласем памалла (хăмла çырли варенийĕпе чей ĕçтермелле, типĕтнĕ хăмла çырлипе е типĕтнĕ çăка чечекĕпе тунă настойка шывĕ памалла). Çавăн пекех ÿте уйрăм грелкăпа ăшăтса тăрсан та аван пулать. Чирлĕ çын выртакан пÿлĕмри сывлăша вентиляципе уçăлтармалла; пÿлĕмри сывлăша яланах уçă, типĕ, таса тытмалла. Сывмар çынна ялан канлĕн выртма памалла, пÿлĕмре шавлама тата ытлашши çутă кĕртме юрамасть.

Гриппа чирлĕ çыннăн апачĕ—çăмăл, сĕтеклĕ тата тутă тытакан апат пулмалла.

Грипп ан лектĕр тесен акă мĕн тумалла. Гриппа чирленĕ çынна пур майпа та сыввисенчен уйрăм тытма тăрăшмалла. Кил-çуртра уйрăм пÿлĕм çук пулсан, чирлĕ çынна уйрăм вырăн çине хурса, вырăнĕ тавра ширма е шăналăк карас пулать. Сывмар çыннăн урайне сурма юрамасть; унăн ĕçме-çимелли чашăкĕ, кашăкĕ, стаканĕ, çавăн пекех шăлăнмалли алшăлли те йăлтах уйрăм пултăр. Сунас килнĕ чух е ÿсĕрнĕ чух тута-çăвара тутăрпа хупламалла, çын çинелле ÿсĕрмелле мар. Çынна алă пама юрамасть. Çаксене туни чирлĕ çын микробĕсем сывă çынна сикессинчен чылаях сыхланмашкăн пулăшать.

Сывă çыннăн алăсене кăç та, ир те тата апат çиес умĕн те яланах супăньпе çуса тăмалла, шăлсене куллен тасатмалла, çăвара чÿхемелле, пĕтĕм ÿте таса усрамалла.

Гриппа чирленĕ çынна пăхнă хыççăн е ун пек çынна тĕкĕннĕ хыççăн яланах алăсене çумалла.

Чирлĕ çын кĕпи-йĕмне тата вырăнĕ çинчи çиттисене малтан сода шывĕ çинче е сĕлтĕ (кĕлтăрри) çинче тытса ислетмелле, унтан çăвас умĕн шывпа вĕретмелле.

Чирлĕ çын выртакан пÿлĕм таса пулмалла, сывлăша уçă тытмалла. Урайне хлорлă известь шывĕ çинче йĕпетнĕ тряпкăпа сăтăрмалла. Стенасем çинчи тата япаласем çинчи тусана та нÿрĕ тряпкăпа шăлмалла.

Сывмар çын вырăнĕ патĕнче плевательница пултăр, вăл плевательницăна хлорлă известь шывĕ ямалла.

Чирлĕ çын тыткаланă чашăк-тирĕксене, стакансене, кашăксене пурне те ăшă шывпа мар, вĕри шывпа пĕçертсе çумалла. Ăшă шыв анчах пулсан, вăл микробсене вĕлерме пултараймасть.

Гриппа чирленĕ ача амăшĕн, ачине пăхнă чух, хăйĕн тутине, сăмсине икĕ-виçĕ хут марлĕпе е таса тутăрпа хупласа çыхмалла.

Яланах шăнасран сыхланмалла, урасене йĕпетмелле мар тата пĕтĕм ÿте сивĕтсе яма памалла мар. Ăшă пÿлĕмрен тула çарамас тухма юрамасть. Урасем тарлаççĕ пулсан, вĕсене тăтăшах ăшă шывпа çăвас пулать.

Шăмшакка яланах физкультурăпа çирĕплетсе тăмалла.

Вăрçăсем вăхăтĕнче халăх хушшинче яланах тĕрлĕрен сикекен чирсем сарăлаççĕ. Çакăн пек сарăлакан чирсенчен пĕри вăл грипп чирĕ пулать. Çаксене шута илсе, пирĕн совет ĕççыннисен пурин те таса пурăнма тăрăшмалла, ерекен чирсемпе кĕрешме хатĕр тăмалла.

С. КРАМЕР.

„Комсомол Чувашии“ бронепоезда тума 1.029.012 тенкĕ укçа пухăннă

«Комсомол Чувашии» бронепоезда тума республикăри ĕççыннисенчен декабрĕн 27-мĕш тĕлне 1.029.012 тенкĕ укçа пухăннă.

Укçа-тенкĕ пухас ĕç Вăрмар районĕнче организованно пырать. Унта 91 пин тенкĕ пухнă. Ку тĕлĕшпе Чкаловски районра та ĕç лайăх тăрать, вĕсем 88.936 тенкĕ пухса панă. Куславкка районĕнче 72 пин тенкĕ пухăннă. Çавăн пекех Елчĕк районĕнче те бронепоезд тума укçа-тенкĕ пухас тĕлĕшпе аван ĕçлеççĕ, пурĕ 51 пин тенкĕ пухса банка хывнă.

Анчах хăшпĕр районсенче бронепоезда тума укçа-тенкĕ пухас ĕç начартарах пырать. Шăмăршă районĕнче —9 пин тенкĕ, Тăвай районĕнче—10 пин тенкĕ, Советски районра—11 пин, Йĕпреç, Кувакино районĕсенче—15-шер пин, Вăрнар районĕнче—16 пин тенкĕ кăна пухнă.

* * *

КАНАШ. «Комсомол Чувашии» бронепоезда тума декабрĕн 25-мĕш тĕлне районри ĕççыннисенчен 50 пин тенкĕ яхăн укçа пухăннă. Ку ĕçре чугунçул çинче ĕçлекенсем малта пыраççĕ. Туллимар даннăйсем тăрăх, вĕсем бронепоезд валли 8.197 тенкĕ пухнă. Вăл шутран депора ĕçлекенсем 2.530 тенкĕ, чугунçулăн 5-мĕш дистанцинче ĕçлекенсем 3.369 тенкĕ укçа панă. Бронепоезд тума укçа-тенкĕ пухас ĕç ВРЗ-ра та ăнăçлă пулса пырать. Заводра ĕçлекенсем пурĕ 8.055 тенкĕ панă. Шкулта вĕренекенсемпе вĕрентекенсем хушшинче 1.366 тенкĕ пухăннă.

Юлашки вăхăтра бронепоезд тума укçа-тенкĕ пухас ĕç ялсенче те анлăн сарăлса кайрĕ. Мăкăр ялсоветĕнчи ĕççыннисем бронепоезд тума 1.750 тенкĕ, «Канаш» колхоз членĕсем 1.000 тенкĕ панă.

Т. ИВАНОВ.

Ялсовет председателĕсемпе колхоз председателĕсен канашлăвĕ

ÇĔМĔРЛЕ. (**Хамăр корреспондентран, телефонпа**). Декабрĕн 27-мĕшĕнче районра колхоз председателĕсемпе ялсовет председателĕсен канашлăвĕ пулса иртрĕ. Канашлура вăрман хатĕрлес, государство умĕнчи обязательствăсене пурнăçлас ĕç тата авăн çапас ĕç мĕнле пулса пыни çинчен сÿтсе яврĕç.

Çак ыйтусем тăрăх канашлу çакна палăртрĕ: районра вăрман хатĕрлес ĕç сÿрĕк пырать. Декабрĕн 25-мĕш тĕлне уйăхри плана вăрман хатĕрлес, турттарас тата механизациленĕ çулсем патне турттарса кăларас тĕлĕшпе вуншар процент кăна пурнăçланă. Ĕç çакăн пек япăх пыни районри колхозсем вăрман хатĕрлес ĕçе çителĕклĕ вăй парса тăманнинчен килет. Макарин ялсоветне кĕрекен «Будь готов», «Борец», Улхаш ялсоветне кĕрекен «Труд» колхозсем ку тарана çитсе те вăрмана пĕр çын та яман-ха. «Красноармеец» колхозран куллен 35 çын ĕçлес вырăнне 20—23 çын кăна ĕçлет.

Çавăн пекех Ворошилов ячĕпе тăракан колхоз, «Подборное», «Лесной огонек», «Большевик» колхозсем те вăрман хатĕрлевне тĕлеклĕ ĕç вăйĕ памаççĕ.

Мехлесопункт ĕçĕнче те çитменлĕхсем пур. Вăрманти участоксенче ĕçлекен рабочисем валли вĕри шыв хатĕрлемеççĕ. Столовăйсем те çителĕклĕ организацилемен. Хĕрлĕ кĕтес ĕçне йĕркелемен т. ыт. те. Канашлури çынсем çак çитменлĕхсене çитес вăхăтрах пĕтерме, вăрман хатĕрлев ĕçне лашасем тата çуран çынсем çителĕклĕ пама пулчĕç.

Çавăн пекех канашлу районра авăн çапас ĕç çителĕксĕр пулса пынине тата государство умĕнчи обязательствăсене пурнăçлас ĕç те çителĕксĕр пулса пынине палăртрĕ.

Ответлă редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторан — 0—67, редактор заместителĕн — 3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн — 4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, ялхуçалăхĕпе промышленность пайĕсен — 6—83, çырусемпе рабселькорсен пайĕн — 2—30, дежурнăйăн — 6—23, «Ленин çулĕпе» журналăн — 0—85, издательство конторин—0—23.

Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР. Заказ № 651. Ф б. 53 84 п. л.